

МО «Курумканский район»
Районное управление образования
МБОУ «Аргадинская СОШ им.А.Б.Будаина»

«Согласовано»

Руководитель МО

_____/Ихинова С.В./

ФИО

Протокол № 1 от «31»августа 202 г.

«Согласовано»

Заместитель директора по УР

_____/Я.Х.Лосолова/

ФИО

Протокол №1 от «31»августа 202 г.

«Утверждено»

Директор школы:

_____/Э.Ц.Раднаев/

ФИО

Приказ №346-1 от «31»августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Учебный курс: бурятская литература

Ступень обучения, класс: основное общее, 10 класс

ФИО разработчика: Гармаева Л.Н., учитель бурятского языка и литературы

Срок действия программы: 1 год

Пояснительная записка

Рабочая программа по бурятской литературе для 10 класса составлена на основе:

- Федерального Закона «Об образовании в РФ» № 273-ФЗ от 29.12.2012г. (с изменениями и дополнениями);
 - Закона «Об образовании в РБ» от 13 декабря 2013 года N 240-V (с изменениями и дополнениями);
 - Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования второго поколения (Приказ МО и Н РФ № 1897 от 17 декабря 2010 г.) (в редакции приказа Минобрнауки России от 31 декабря 2015 г. №1577);
 - Примерной основной образовательной программы ООО, утвержденной МО и Н РФ от 8 апреля 2015 г. № 1/15;
 - Приказа Минпросвещения России от 28.12.2018 г. № 345 «О федеральном перечне учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»;
 - Приказа Минпросвещения России от 22.11.2019 N 632 "О внесении изменений в федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, сформированный приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 28 декабря 2018 г. N 345"
 - Санитарно - эпидемиологических правил СП 3.1/2.4 3598-20 «Санитарно - эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации работы образовательных организаций и других объектов социальной инфраструктуры для детей и молодежи в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19)»
 - Основной образовательной программы основного общего образования МБОУ «Аргадинская СОШ им.А.Б.Будаина»;
 - Устава МБОУ «Аргадинская СОШ им.А.Б.Будаина»;
 - Приказа № 1 по школе от 31 августа 202 года «Об утверждении ООП ООО школы на 2023 -2024 уч.г.»
- УМК. Турэл буряад уран зохеол .Хрестомати. Учебник. И.В. Булгутова. Л.Ц. Халхарова., Ц.Б.Бадмацыренова . Улаан-Удэ. «Бэлиг» 2020г.
На изучение предмета отводится 2 часа в неделю, итого 68 часов за учебный год.

Планируемые предметные результаты освоения учебного предмета.

Личностными результатами учащихся к окончанию 10 класса, формируемыми при изучении предмета «бурятская литература», являются:

- • совершенствование духовно-нравственных качеств личности, воспитание чувства любви к многонациональному Отечеству, уважительного отношения к бурятской литературе, к культурам других народов;
- • использование для решения познавательных и коммуникативных задач различных источников информации (словари, энциклопедии, интернет-ресурсы и др.).

Метапредметные результаты изучения предмета «бурятская литература » к окончанию 6 класса проявляются в:

- • умения понимать проблему, выдвигать гипотезу, структурировать материал, подбирать аргументы для подтверждения собственной позиции, выделять причинно-следственные связи в устных и письменных высказываниях, формулировать выводы;

- • умения самостоятельно организовывать собственную деятельность, оценивать ее, определять сферу своих интересов;
- • умения работать с разными источниками информации, находить ее, анализировать, использовать в самостоятельной деятельности.

Предметные результаты выпускников класса состоят в следующем:

1) в познавательной сфере:

- • понимание ключевых проблем изученных произведений бурятского фольклора и фольклора других народов,
- • понимание связи литературных произведений с эпохой их написания, выявление заложенных в них вневременных, непреходящих нравственных ценностей и их современного звучания;
- • овладение навыками анализа литературного произведения: определять его принадлежность к одному из литературных родов и жанров; понимать и формулировать тему, идею, нравственный пафос литературного произведения, характеризовать его героев, сопоставлять героев одного или нескольких произведений;
- • определение в произведении элементов сюжета, композиции, изобразительно-выразительных средств языка;
- • владение элементарной литературоведческой терминологией при анализе литературного произведения;

2) в ценностно-ориентационной сфере:

- • приобщение к духовно-нравственным ценностям бурятской литературы и культуры;
- • формулирование собственного отношения к произведениям бурятской литературы, их оценка;
- • собственная интерпретация (в отдельных случаях) изученных литературных произведений;
- • понимание авторской позиции и свое отношение к ней;

3) в коммуникативной сфере:

- • восприятие на слух литературных произведений разных жанров, осмысленное чтение и адекватное восприятие;
- • умение пересказывать прозаические произведения или их отрывки с использованием образных средств бурятского языка и цитат из текста; отвечать на вопросы по прослушанному или прочитанному тексту; создавать устные монологические высказывания разного типа; уметь вести диалог;
- • написание изложений и сочинений на темы, связанные с тематикой, проблематикой изученных произведений, классные и домашние творческие работы;

4) в эстетической сфере:

- • понимание образной природы литературы как явления словесного искусства; формирование эстетического вкуса;
- • понимание роли изобразительно-выразительных языковых средств в создании художественных образов литературных произведений.

Содержание учебного предмета

Оролто угэ. Уран зохеол –угын уран найхан

Оюун ухаанай зохёолнууд Ульгэрэй далай. **Буряадай туухэ бэшэгууд** .Вандан Юмсунув

Хориин 11 эсэгийн уг изагуурай туухэ Д-Ж.Л-Цэрэнов.Сэлэнгын монгол –буряадуудай туухэ Ц-Ж.Сахаров «Баргажанай буряадай туухэ бэшэг» **XX зуун жэлэй эхин уеын турэл буряад уран зохеол** Б.Б. Барадин. Доржо Банзаров тухай шулэг Ерэнсэй убгэн. Сагай 4 уларил

XXзуун жэлэй 1-дэхи хахадай турэл буряад уран зохеол С.Туяа .Сэсэгтэ тала.Город Сэсэг.Ангар Б.Б.Барадин.Сэнгэ баабай хоороон

Сэнгэ баабай Ж.Т.Тумунов. Сэсэгмаа зужэг Сэсэгмаа зужэг Сэсэгмаа зужэгН.Г.Балдано. Энхэ-Булад баатар драма Энхэ-Булад баатар драмаЭнхэ-Булад баатар **Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Агууехэ дайнай уеын турэл буряад уран зохеол** Ц.Д.Зарбуев «Нархан» Д.Мадасон Хабар «Алта мунгэнһөө унэтэй адха хара шорой» шулэгууд Дайнай уеын ургэлжэлһэн уран зохёол Ж.Т.Тумунов .Наранай орохо зуг тээшэ Бакай .Офицерэй дэбтэрһээ Ц.Н.Номтоев. Сталинград шадарай агууехэ тулалдаан Д.Д.Хилтухин. Солдадай ном. **Дайнай уеын зужэглэмэл уран зохёол** Х.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. Зужэг Х.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. ЗужэгХ.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. **Зужэг XX зуун жэлэй 2-дохи хахадай турэл буряад уран зохёол** Ж.Т.Тумунов «Нойrhoо хэриһэн тала» роман Ж.Т.Тумунов «Нойrhoо хэриһэн тала» романЖ.Т.Тумунов «Нойrhoо хэриһэн тала» роман Ж.Т.Тумунов «Нойrhoо хэриһэн тала» роман

Шалгалтын ажал Х.Н.Намсараев «Уурэй толон» роман «Уурэй толон» роман «Уурэй толон» роман«Уурэй толон» роман Ч.Ц.

Цыдендамбаев «Турэл нютагһаа холо» роман «Турэл нютагһаа холо» роман«Холо ойрын турэлнууд» роман«Холо ойрын турэлнууд» роман«Холо ойрын турэлнууд» роман А.А.Бальбуров «Зэдэлээтэ зэбэнууд»роман А.А.Бальбуров «Зэдэлээтэ зэбэнууд»роман Ж.Б.Балданжабон «Сэнхир хаданууд»роман Ж.Б.Балданжабон «Сэнхир хаданууд»роман Д.З.Жалсараев .Газар дэлхэйн дуунууд Н.Г.Дамдинов «Эсэгийн нэрэ» поэмэ Шэлдэй занги тухай дуун Шэлдэй занги тухай .Шэлдэй зангийн дуунД.А.Улзытуев «Ая ганга»шулэг Баруунай баруун эрьедэ .Захяа Н.Ш.Нимбуев «Шудэрлэгдэһэн сахилгаан

Календарно-тематическое планирование

№	Тема урока	Кол-во часов	По плану	Факт
1	Оролто угэ. Уран зохеол –угын уран найхан	1		
2	Оюун ухаанай зохёолнууд	1		
3	Ульгэрэй далай.	1		
4	Ульгэрэй далай	1		
5	Ульгэрэй далайе модондо хиилэжэ барлагшын шулэг	1		
6	Буряадай туухэ бэшэгууд .Вандан Юмсунув	1		
7	Хориин 11 эсэгын уг изагуурай туухэ	1		
8	Хориин 11 эсэгын уг изагуурай туухэ	1		
9	Д-Ж.Л-Цэрэнов.Сэлэнгын монгол –буряадуудай туухэ	1		
10	Сэлэнгын монгол –буряадуудай туухэ	1		
11	Ц-Ж.Сахаров «Баргажанай буряадай туухэ бэшэг»	1		
12	Баргажанай буряадай туухэ бэшэг»	1		
13	XX зуун жэлэй эхин усын турэл буряад уран зохеол	1		
14	.Б. Барадин. Доржо Банзаров тухай шулэг	1		
15	Ерэнсэй убгэн. Сагай 4 уларил	1		
16	XX зуун жэлэй 1-дэхи хахадай турэл буряад уран зохеол	1		
17	С.Туяагай шулэгууд .	1		
18	Б.Б.Барадин. Сэнгэ баабай хоороон	1		
19	Сэнгэ баабай	1		
20	Ж.Т.Тумунов. Сэсэгмаа зужэг	1		
21	Сэсэгмаа зужэг	1		
22	Сэсэгмаа зужэг	1		
23	Творческо практикум. Дэлгэрэй образ	1		
24	Н.Г.Балдано. Энхэ-Булад баатар драма	1		
25	Энхэ-Булад баатар драма	1		
26	Энхэ-Булад баатар драма	1		

27	Шалгалтын даабари	1		
28	Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Агууехэ дайнай уеын турэл буряад уран зохеол1	1		
29	Ц.Д.Зарбуев «Нархан»	1		
30	Д.Мадасон Хабар «Алта мунгэнһөө унэтэй адха хара шорой» шулэгууд	1		
31	Дайнай уеын ургэлжэлһэн уран зохёол	1		
32	Ж.Т.Тумунов .Наранай орохо зуг тээшэ	1		
33	Бакай .Офицерэй дэбтэрһээ	1		
34	Ц.Н.Номтоев. Сталинград шадарай агууехэ тулалдаан	1		
35	Д.Д.Хилтухин. Солдадай ном.	1		
36	Дайнай уеын зужэглэмэл уран зохёол	1		
37	Х.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. Зужэг	1		
38	Х.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. Зужэг	1		
39	Х.Н.Намсараев Тайшаагай ташуур. Зужэг	1		
40	ХХ зуун жэлэй 2-дохи хахадай турэл буряад уран зохёол	1		
41	Ж.Т.Тумунов «Нойрһоо хэриһэн тала» роман	1		
42	Ж.Т.Тумунов «Нойрһоо хэриһэн тала» роман	1		
43	Ж.Т.Тумунов «Нойрһоо хэриһэн тала» роман	1		
44	Ж.Т.Тумунов «Нойрһоо хэриһэн тала» роман	1		
45	Шалгалтын ажал	1		
46	Х.Н.Намсараев «Уурэй толон» роман	1		
47	«Уурэй толон» роман	1		
48	«Уурэй толон» роман	1		
49	«Уурэй толон» роман	1		
50	Ч.Ц. Цыдендамбаев «Турэл нютагһаа холо» роман	1		
51	«Турэл нютагһаа холо» роман	1		
52	«Холо ойрын турэлнууд» роман	1		
53	«Холо ойрын турэлнууд» роман	1		
54	«Холо ойрын турэлнууд» роман	1		
55	А.А.Бальбуров «Зэдэлээтэ зэбэнууд»роман	1		
56	А.А.Бальбуров «Зэдэлээтэ зэбэнууд»роман	1		
57	Ж.Б,Балданжабон «Сэнхир хаданууд»роман	1		
58	Ж.Б,Балданжабон «Сэнхир хаданууд»роман	1		

59	Д.З.Жалсараев .Газар дэлхэйн дуунууд	1		
60	Н.Г.Дамдинов «Эсэгийн нэрэ» поэмэ	1		
61	Шэлдэй занги тухай дуун	1		
62	Шэлдэй занги тухай	1		
63	Шэлдэй зангийн дуун	1		
64	Д.А.Улзытуев «Ая ганга»шулэг	1		
65	Баруунай баруун эрьедэ .Захяа	1		
66	Баруунай баруун эрьедэ .Захяа	1		
67	Н.Ш.Нимбуев «Шүдэрлэгдэһэн сахилгаан	1		
68	Дун гаргалга. ажал	1		

Хамта дээрээ: 68 час:

1. Уран зохёол үзэлгэдэ: 53 час
2. Бэшэгэй хүдэлмэри: 8 час
3. Литературна теори: 4 час
4. Шалгалтын хүдэлмэри: 3 час (багшын үзэмжөөр)

Требования к уровню подготовки учащихся, обучающихся по данной программе

Дунда һургуулиие дургэжэ байгаа һурагшадай мэдэсэ,шадабариде табигдаха шухала эрилтэнүүд.

Һурагшад иимэнууд юумэ мэдэхэ ёһотой:

- 10-11 классуудта шудалһан асуудалнуудаар статьянуудай,хэлэһэн гол баримтануудые;
- литература соо харуулагдаһан арадай түүхэтэ замай шухала шатануудые;
- зохёол соо харуулагдаһан үе сагай шэнжэ;
- 10-11 классуудта шудалагдаһан уран зохёолшодой ажабайдалһаа ба зохёохы ажал ябуулгаһаа тон шухала мэдээсэлнүүдые;

- уран зохёолнуудай текстнүүдые;
- 11 класста үзэгдэһэн зохёолнуудай сюжет, байгуулгын(композициин)онсо янза, гол үйлэдэгшэ нюурнуудай бодото түүхэдэ ба бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай типическэ удха шанартай зан абари;
- уран зохёолой образ, литературна тип, арадша, реализм, уран зохёолошын зохёон бэшэхэ маяг(найруулга) гэхэн ойлгосонуудай шанар шэнжэ;
- үзэгдэһэн зохёолнуудай уран найханай тусгаар онсо шэнжэ;
- эпос, лирикэ, драма ба тэдэнэй жанрнууд.

Нурагшад нимэ юумэнуудые шадаха зэргэтэй:

- зохёолнүүдые гү,али хэхэгүүдые,мүн сээжэлдэһэнээ тодо уранаар уншажа;
- зохёолой гол зорилго элирүүлжэ;
- сюжетэй, байгуулгын(композициин) зүйлнүүдэй, образуудай гурум ба зураглан тобойлгожо харуулха хэлэнэй арга боломжонуудай үүргые тодорхойлжо
- нэгэ гү,али хэдэн зохёолнуудай геройнуудые зэргэсүүлэн, зохёолой герой тухай хэлэхэ;
- уншаһан зохёолоор үгэһэн сэгнэлтээ баримталжа;
- уран зохёол тодо уранаар уншажа;
- оорынгоо һанамжые аман ба бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха түсэб табижа;
- үзэгдэһэн зохёолоор гү,али хэдэн зохёолнуудаар гол асуудалай шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжо), тэрэ тоодо зэргэсүүлэн характеристикэ зохёожо, публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой (сочинени-бодомжо) зохёожо;
- литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэрээр тезисүүдые ба конспектнуудые табижа;
- нэгэ гү,али хэдэн материалнууд дээрэ үндэхэлэн литературна темэдэ элидхэл гү,али реферат бэшэжэ;

-бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан фильмнууд дээрэ, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмоор рецензи бэшэжэ.

Система оценивания

Сочинени бэшэлгэ.

I. Бэшэхэ гүрим.

1. Нэн түрүүн найруулгынгаа темэ шэлэгты.
2. Гол бодол яажэ элирүүлхэ. Тодорхойло.
3. Гол бодолоо элирүүлээд, эпиграф шэлэгты.
4. Түсэб зохоогты.
5. Түсэбэй пункнуудые тодорхойло материала тэмдэглэгты, тон шухала бодолнуудаа онсологты.
6. Бодолоо баталһан цитатануудые, жэшээнүүдые абагты.
7. Түсэбэйнгоо ёһоор материала гүримшуулагты.
8. Анал бодолойнгоо удаа дараалан һубариһые, хубинуудайнь хоорондохолбооень, хэмжүүрынъ анхарагты.
9. Бэшэһэн найруулгаяа дэбтэртээ сагаалан буулгажа бэшэгты.

II. Юрэнхы түсэб тухай.

1. **Оролто хуби.** Автор тухай мэдээн тон тобшоор үгтэхэ. Сочинениин гол бодол шэглэл тодорхойло, юун тухай бэшэхэ байһыетнай элирүүлхэ үүргэтэй.
2. **Гол хуби.** Сочинениин темэ задалжа, гол асуудалнуудые тодорхойлон, тобшололдо асарха зорилголтой.

3.Түгэсхэл.Бэшэһэн материалыетнай согсолхо, онсолхо. Оорынтай һанал бодол элирүүлхэ ёһотой.

Зохёолго, найруулга сэгнэхэдээ, хоёр сэгнэлтэ табиha:

1)удхын болон хэлэлгын тулоо; 2) зуб бэшэлгын тулоо

Сэгнэлт э	Зохёолой удха, хэлэлгэ	Зүб бэшэлгэ
5	-хүдэлмэрийн удха зохёолой темэдэ таараһан -алдуу үгы -Үгын бялиг, элдэб янзын конструкцитай мэдүүлэл ,үгэ зүбоор хэрэглэгдэһэн -текстын стиль болон уран найруулга тааралданхай Хүдэлмэри соо хэлэлгын удхада нэгэ дутагдал байжа болохо	Бэшэгэй дүримоор, сэглэлтын тэмдэгээр гү,али 1 грамматическэ алдуу байжа болохо
4	Хүдэлмэрийн удха темэдэ юрынхыдоо таараһан -удхань гол түлэб зүбшье һаа, багахан хазагайтай -Һанал бодолоо найруулхадаа удаа дарааень бага зэргэ эбдэһэн -Элдэб янзын лексическэ ба грамматическэ байгуулга хэрэглэжэ шадаһан -Хүдэлмэрийн стиль нэгэдэнги,холбоогоороо ба уран найруулгаараа онсо илгарһан -Хүдэлмэри соо удхын талаар 2-3-һаа дээшэ бэшэ, хэлэлгээр 3-4 дутагдал дайралдахадань	Бэшэгэй дүримоор 2-3 сэглэлтын тэмдэгээр 1-2 алдуу гү, али бэшэгэй дүримоор алдуугүй аад, 3-4 сэглэлтын тэмдэгээр алдуутай байжа болохо.Мүн 2 гармматическэ алдуу байжа болохо
	- Хүдэлмэри темэһээ яһала хазагайрһан - Хүдэлмэри гол шухала зүйлдоо тааранги аад,тэрээн соо зарим нэгэ фактическэ дутагдал гаргагданхай -Найруулгынгаа удаа дара зари газарта эбдэрһэн -Үгэ хэлэнийнь түлюур, нэгэ янзын байгуулгатай мэдүүлэлтэй, үгэ буруугаар хэрэглэһэн	Бэшэгэй дүримоор 4 ба 4 сэглэлтын алдуу гү,али 3 бэшэгэй дүримоор ба 5 сэглэлтын алдуу гү ,али бэшэгэй дүримоор алдуугүй аад,7сэглэлтын алдуутай, мүн һаһа 4 грамматическэ алдуу гаргагдаһан байхадань табиha

3	<p>- Хүдэлмэрийн стиль нэгэ янза болоогуй,үгэ хэлэнийнь уран хурса бэшэ</p> <p>- Хүдэлмэри соо 4-һоо дээшэ бэшэ удхын алдуу ба хэлэлгээр 5-6 дутагалтай</p>	
2	<p>Хүдэлмэри темэдэ таараагүй</p> <p>Олон дутагалтай</p> <p>- Хүдэлмэрийн бухы хуби хойно хойноһоо бэшэгдээгүй, хоорондоо удхын талаар холбоогүй, хүдэлмэридоо түсэб батимталаагүй</p> <p>- Хүдэлмэрийн үгэ хэлэнийнь ядуу, үгэ үсоон дабтагдадаг, нэгэ янзын богонихон мэдүүлэлээр бэшэгдэһэн, үгэнүүд буруу хэрэглэгдэһэн</p> <p>-Нэгэ янзын стиль баримталагдаагүй, удхадань 7-һоо дээшэ ба хэлэлгэдэнь 7 алдуунууд хүдэлмэри соо дайралдахадань, мун удхыень юрынхыдоо дамжуулжа шадаагүй байхадань</p>	<p>Бэшэгэй дүримоор 7 ба сэглэлтын 7 алдуу гү,али бэшэгэй дүримоор 6 ба сэглэлтын 8 ба тэрээнһээ дээшэ алдуунууд, бэшэгэй дүримоор 5 ба сэглэлтын тэмдэгээр 9 ба тэрээнһээ дээшэ алдуунууд , бэшэгэй дүримоор 8 ба сэглэлтын тэмдэгээр 6 ба тэрээнһээ дээшэ алдуу, мун 7 ба тэрээнһээ дээшэ грамматическэ алдуу гаргагданхай</p>

Шүлэг уран гоёор уншалга

	«1»	«2»	«3»	«4»	«5»
Критернүүд ба параметрнууд	Шүлэг уншаад, удхыень мэдэнэ	Уран гоёо бэшэ, олон тордиһо-тойгоор	Уран гоёор бэшэ, 2-3 тордиһо-тойгоор	Бага зэргэ гоёор, тордиһо-тойгоор	Уран гоёор, тордиһо-тойгоор

Учебно-методическое обеспечение образовательного процесса

Литература для учителя:

1. Х.Г. Цыденова, Ц.Б.Цыренова, Ж.Ц.Жамбуева.-Улаан-Удэ. «Бэлиг» 2018г.
2. С.Г. Осорова. «Мүнөө үеын буряад уран зохоол» (XX зуун жэлэй һүүл – XXI зуун жэлэй эхин).
3. Бадмацыренова Ц.Б. «Буряад арадай хүүгэдэй аман зохоол». – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2018 он.
4. Электронный учебник

Литература для учащихся:

1. «Электронная книга бурятской литературы»
2. «Электронная книга бурятской литературы», Улан-Удэ.